

Általános szociális, illetve gyermekvédelmi és gyermekjóléti alapismeretek

I. Általános követelmény:

A jelölt ismerje a társadalmi viszonyok, a család- és személyközi kapcsolatok fő jellemzőit, funkcióit, az ezzel kapcsolatos alapfogalmakat és főbb elméleteket, a szociálpolitika területeit és eszközrendszerét, ezen belül kiemelten a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátórendszer felépítését és szerepét, a szociális munka alapelveit, módszereit és etikai kérdéseit. Legyen képes a szociális problémák felismerésére, elemzésére és a megoldásokat segítő eszközök, módszerek alkalmazására.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény

1.) Társadalomismeret

- a társadalom szerkezetére vonatkozó elméletek, a társadalmi szerkezet elemzésének módszerei
- a társadalmi egyenlőtlenségek a státusdimenziók mentén
- a szegénység és a depriváció fogalma, jellemzői, mutatószámai
- a magyar társadalom népesedési helyzete, a mai családstruktúra jellemzői
- a magyarországi szegénység fő jellemzői, a szegénységet okozó tényezők
- etnikai problémák Magyarországon, a roma lakosság életkörülményei, életmódja
- a család szerepe, funkciója és helye a társadalomban
- a szocializáció és devianciák

2.) Szociálpszichológia

- a személypercepció, az első benyomás, attribúció fogalmi rendszere
- a szerep, szerepstruktúra, szerepkonfliktus, a konformitás és nonkonformitás fogalmai
- a kommunikáció, befolyásolás, meggyőzés
- konfliktus - krízis, konfliktuskezelés - krízisintervenció
- az attitűd fogalma, szerkezete, az előítélet kialakulásának okai
- a sztereotípiák, az identitás, az emberi vonzalmak és játszmák alapfogalmai
- a csoport fajtái, működési törvényszerűségei

3.) Szociálpolitika

- a szociálpolitika fogalma, alapelvei, céljai
- a szociálpolitika területei, jóléti újraelosztás
- a szociálpolitika eszközei, technikái
- az állam és egyéb szektorok (egyházi, non-profit és profitorientált szervezetek) szerepe a szociálpolitikában
- a családpolitika alapelvei és eszközrendszere (családtámogatások), hatásuk a családok helyzetére
- a szociális, valamint a gyermekjóléti- és védelmi ellátás rendszere Magyarországon

4.) Szociális munka elmélete

- a szociális munka célja, szerepe a szociális problémák megoldásában
- a segítő magatartás jellemzői
- a szociális munka etikai alapelvei, dilemmái

- a szociális munka formái, módszerei, eszközei
- a szociális munka színterei és kliensei
- a kliensközpontú, egyénre szabott segítségnyújtás jellemzői
- a családok körében végezhető segítő tevékenység
- a szociális munkában használatos csoportok típusai, a csoportmunka folyamata és módszerei
- a közösségi szociális munka módszerei, területei
- a minőségbiztosítás, minőségfejlesztés munkaformái: team munka, szervezetfejlesztés, esetmegbeszélés, stb.
- a szakmai személyiség védelme és fejlesztése: szupervízió

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A társadalmi rétegződés modelljei, státuszdimenziók
2. Szocializáció és deviancia: társadalmi egyenlőtlenségek, veszélyeztetett csoportok
3. A szegénység, depriváció fogalma és fő tendenciái hazánkban
4. A család fogalma, szerepe, funkciói és típusai
5. Szociálpszichológiai alapfogalmak
6. Konfliktus és konfliktuskezelés, krízisintervenció
7. Szerep, szerepstruktúra és emberi játszmák
8. A csoport definíciója, fajtái és működése
9. A szociálpolitika fogalma, alapelvei, céljai
10. A szociálpolitika eszközei, technikái
11. A szociálpolitika területei és ezek fő jellemzői
12. A családok helyzete és a családtámogatási rendszer a mai Magyarországon
13. A szociális, valamint gyermekjóléti- és védelmi rendszer felépítése és fő jellemzői
14. A szociális munka etikája, a segítő magatartás jellemzői
15. A szociális munka alapelvei, formái, módszerei és eszközei
16. A szociális munka színterei és kliensei
17. Egyéni esetkezelés a szociális munkában
18. A csoportos szociális munka helye és szerepe a segítségnyújtásban
19. A közösségi szociális munka területei, módszerei
20. A minőség szerepe a szociális munkában (team munka, szervezetfejlesztés, esetmegbeszélés) és a szakmai személyiség gondozása (szupervízió)

Családvédelem, családgondozás

I. Általános követelmény:

A jelölt adjon számot a családgondozásban alkalmazható társadalmpolitikai, jogi, szakmai, módszertani ismeretekről. Ismerje a családok társadalomban betöltött helyét, szerepét, a családi kapcsolatok belső rendszerét, és a családokat közvetlenül érintő folyamatokat a mai magyar társadalomban; a családgondozással, családvédelemmel foglalkozó ellátásokat, intézményeket és családokkal végzett szociális munka elemeit, módszereit. Legyen képes ezen módszerek alkalmazására, valamint a család problémáinak megoldásában közreműködő társterületeken dolgozó szakemberekkel való nyílt együttműködésre.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a család fogalma és a fogalom változásai, családtípusok
- a magyar családokra jellemző főbb demográfiai folyamatok (fogalmak, mutatók)
- a mai magyar társadalom strukturális viszonyai, mobilitási tendenciái a családok szemszögéből
- a kisebbségi, főképp roma családok társadalmi helyzete

2.) Speciális ismeretek

- a család szocializációban betöltött szerepe és az ehhez kapcsolódó problémák
- a család funkciói, szerepek a családban
- diszfunkciók, problémák a családok működésében
- a deviáns viselkedések típusai, azok szociálpszichológiai jellemzői, és hatásuk a család működésére

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a családsegítés preventív módszerei, lehetőségei
- a családok pénzügyi támogatásának rendszere, jogi keretei, az igénybevétel módja
- a családtámogatásban együttműködő szociális és gyermekvédelmi ellátórendszer szintjei, feladatai és szerepük a magyar szociálpolitikában
- a helyi ellátórendszerek, szervezetek, települési önkormányzatok feladatai, szerepük a családok segítésében és az együttműködés formái, módszerei
- családsegítő szolgálat létrehozása és működési engedélyeztetése
- a családsegítő szolgálatok feladatai és azok jogszabályi követelményei
- a családsegítő szolgálatok működésének alapelvei, szakmai és jogszabályi feltételei
- a családok támogatását segítő non-profit, egyházi és egyéb karitatív szervezetek működésének alapelvei és jelentősége
- a családok működőképességének és egységének megőrzését célzó társadalmi intézkedések, innovatív programok
- az oktatás és az egészségügy szerepe és jelentősége a családok segítésében
- a lakáspolitikai hatása a családokra

4.) Alkalmazott módszerek, technikák

- a helyi szükségletek és források felmérése, a szociálpolitikai tervezés-stratégia, az intézményfejlesztés módszerei

- a családi életre nevelés, családtervezés módszerei
- prevenciós módszerek, a család támaszrendszerei
- a családokkal végzett szociális munka formái (az egyéni esetkezelés, csoportmunka, közösségfejlesztés gyakorlati alkalmazása)
- a szociális munkában alkalmazható kríziskezelési és mediációs technikák
- a segítő és a család kapcsolata, a kapcsolat etikai alapelvei
- kiégést megelőző módszerek, a segítők segítése

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A magyar társadalomban az elmúlt évtizedekben kialakult egyenlőtlenségek hatása a családokra
2. Demográfiai változások, melyek a legnagyobb hatást gyakorolták a magyar családokra az elmúlt évtizedekben
3. A családokat érintő legsúlyosabb szocializációs problémák és azok kiváltó okai
4. A családi élet zavarai, a társadalmi beilleszkedési zavarok, és a magyar társadalom átalakulási folyamatai közötti összefüggések
5. A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok szociokulturális jellemzői
6. Kisebbségi problémák a mai magyar társadalomban, a problémakezelés legfontosabb elemei
7. A szociális ellátások rendszere és ezen belül a családsegítés helye, szerepe
8. Pénzbeli és természetbeni ellátások a családok támogatási rendszerében
9. Az önkormányzatok által kötelezően feladatként biztosított alapellátások, a fenntartó feladatai és jogai, az alapellátást nyújtó intézmények vezetésének legfontosabb kérdései
10. A családsegítő szolgálatok szerepe a helyi szociálpolitika alakításában
11. A családsegítő szolgálat feladatai, szolgáltatásai, kapcsolatrendszere
12. A családsegítő szolgálat kötelező dokumentációja az ügyfelekkel kapcsolatban és az intézmény működését érintően
13. A helyi szükségletek és erőforrások felmérésének módszerei
14. A szociális munka-módszerek alkalmazása a családsegítő szolgálatokban
15. A családban előforduló konfliktusok, krízisek megoldásánál alkalmazható módszerek
16. A családokkal végezhető csoportmunka és a család támaszrendszerei
17. Az adósságkezelési tanácsadás módszerei
18. Együttműködési lehetőségek a családi életre nevelésben az iskola, szülők és a családgondozók között
19. A család, mint rendszer értelmezése és alkalmazása a rendszerszemléletű családgondozásban
20. A „burn out szindróma” fogalma, okai, kezelésének lehetőségei

Gyermekjóléti alapellátás

I. Általános követelmény:

A vizsgáló ismerje a gyermekkor sajátosságait, a gyermekek társadalomban, családban elfoglalt helyét, a gyermekek szükségleteit, problémáit és a veszélyeztetettséget meghatározó körülményeket, okokat, a gyermekek védelmét szolgáló ellátórendszer felépítését, a gyermekjóléti alapellátás szakmai feladatait és az ezzel szemben támasztott követelményeket, valamint a gyermekeket megillető jogokat. Képesnek kell lennie a gyermekek jólétének, jogainak és érdekeinek érvényesítésére, megfelelő kapcsolattartásra a gyermekkel, a gyermek hozzátartozóival és a társterületek munkatársaival.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a gyermeknépesség demográfiai jellemzőinek alakulása
- a család helyzete a mai Magyarországon, család és háztartás szerkezet
- családok életmódjának kérdései (az életmód különféle típusai, különféle magatartásmódok)
- az egyenlőség kérdései, különös tekintettel a gyermekek, nők, a kisebbséghez tartozók esetében

2.) Speciális ismeretek

- a gyermekek különböző adottságainak és képességeinek fejlődése, és azok zavarai
- a gondozás-nevelés és a környezet szerepe az egészséges testi-lelki fejlődés, a gyermek jólétének biztosításában
- a család szerepe a gyermek szocializációjában, a szocializáció zavarai, hatása a gyermek fejlődésére
- társadalmi normák, illetve deviáns magatartások a gyermek ellátásával, nevelésével, szocializálásával kapcsolatban
- a családok saját erőforrásai, illetve a rokoni és egyéb segítő háló jellemzői
- a család és a társadalom közötti munkamegosztás változásai
- szerepek, szereptípusok, szerepkonfliktusok a gyermekes családokban illetve a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok körében
- a társas hatások, különösen a kortárs csoportok szerepe a szocializációban, illetve a veszélyeztetettség alakulásában
- a problémák, veszélyeztetettség észlelésének és minősítésének alapvető társadalmi kérdései, a veszélyeztetettek jellegzetes csoportjai, azok tünetei és okai

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi politika változási folyamatai, elvi és tartalmi jellemzői, az 1997 előtti gyermekvédelmi rendszer felépítése és gyermekvédelmi politikai jellemzői, a gyermekvédelmi reform céljai és eszközei
- a gyermekek védelmének rendszere, az önkormányzatok és az állam feladatai, különös tekintettel a gyermekjóléti alapellátási feladatokra
- a gyermeki jogokat meghatározó dokumentumok tartalma, valamint azok érvényesítése a gyermekjóléti alapellátásokban
- a gyermekjóléti alapellátások egymással való kapcsolata, valamint viszonya a gyermekvédelmi szakellátásokhoz és más ellátórendszerek szolgáltatásaihoz

- a szociális törvénynek a gyermekjóléti alapellátásokhoz kapcsolódó rendelkezései
- a családok támogatásának rendszere és ellátásai
- a gyermekvédelem rendszeréhez kapcsolódó feladatot ellátók gyermekvédelmi tevékenysége és együttműködése a gyermekjóléti alapellátás intézményeivel
- a gyermekjóléti szolgáltatás jogi, szervezeti és működésbeli jellemzői, szakmai modelljei
- a napközbeni ellátások jogi, szervezeti és működésbeli jellemzői, szakmai modelljei; a bölcsőde történeti fejlődése, szervezeti és szakmai kérdései
- az átmeneti gondozás jogi, szervezeti és működésbeli jellemzői, szakmai modelljei
- a fogyatékosok esélyegyenlőségére és támogatására vonatkozó fő szabályok, különös tekintettel a gyermekekre
- a szülői felügyelet, a gyámság és az örökbefogadás szabályai
- a hatósági intézkedések (védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti nevelésbe vétel) szerepe a gyermekvédelem rendszerében
- a gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények működési engedélyeztetésének és szakmai ellenőrzésének rendje

4.) **Alkalmazott módszerek, technikák**

- a gyermekjóléti alapellátások egyes fajtáit jellemző szakmai módszerek, technikák
- a gyermek megfigyelésének céljai, módszerei a napközbeni ellátásban
- az idegen környezethez való szoktatás, a szülőtől való időleges elszakadás okozta veszteségek elhárításának módszerei a napközbeni ellátásban
- a gyermek intézményi gondozásának módszerei, a játék biztosításának elvei, módszerei a napközbeni ellátásban
- a napirend célja, elvei, kialakításának gyakorlati lépései a napközbeni ellátásban
- a családdal való kapcsolattartás alapelvei, gyakorlata és módszerei a napközbeni ellátásban
- módszerek, technikák a gyermekjóléti szolgáltatás preventív tevékenysége, a veszélyeztetett gyermekkel végzett munkája, illetve a gyermekek átmeneti gondozása körében
- az egyéni esetkezelés sajátosságai a gyermekjóléti szolgáltatásban
- a csoportokkal végzett szociális munka sajátosságai a gyermekjóléti szolgáltatásban
- a krízisintervenció sajátosságai a gyermekjóléti szolgáltatásban
- konfliktuskezelési technikák a gyermekjóléti szolgáltatásban
- a „Gyermekeink védelmében” című egységes nyilvántartási rendszer felépítése és alkalmazása

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A gyermeknépesség és a családok társadalmi és demográfiai jellemzői és azok alakulása
2. A család, valamint a környezet szerepe a gyermek fejlődésében, szocializációjában
3. A gyermekvédelem változásainak és a gyermekvédelmi reform elemeinek komplex bemutatása
4. A társadalmi szükségletek és a gyermekjóléti alapellátások viszonya
5. Jogi és szakmai eszközök, módszerek érvényesülésének biztosítása a gyermekjóléti alapellátások keretében
6. A gyermekes családokat megillető pénzübeli ellátások, kedvezmények
7. Szükséglet, probléma és veszélyeztetettség a gyermekjóléti alapellátások körében. A gyermek, a család és az intézmény viszonyrendszere
8. A gyermekjóléti szolgálatnak a település gyermekvédelmi rendszerében betöltött szerepe. Az első-, másod- és harmadlagos prevenció a gyermekvédelemben
9. A gyermekjóléti szolgálat feladatai és módszerei a családjából kiemelt gyermek hazakerülésének támogatásával és utógondozásával kapcsolatosan
10. A gyermekek napközbeni ellátásainak módszertani és jogi kérdései. A bölcsőde fenntartásának és szakmai tevékenységének alapvető kérdései
11. Speciális szükségletű gyermekek a napközbeni ellátás körében, illetve a gyermekjóléti alapellátás egyéb formáiban
12. A helyettes szülői hálózat szervezése, működtetése, a helyettes szülő feladatai
13. A családok és gyermekek átmeneti otthonában nyújtott ellátások szakmai-módszertani, jogi és szervezeti kérdései
14. Gyámhatósági intézkedések. A gyermekjóléti szolgálat feladatai egyes gyámhatósági intézkedésekkel kapcsolatosan
15. A krízishelyzet sajátosságai, a krízisintervenció módszertani kérdései a gyermekjóléti alapellátások körében
16. A kommunikáció és a problémamegoldó esettanulmány módszertani kérdései a gyermekjóléti intézményekben
17. A családokkal végzett rendszerszemléletű szociális munka módszertani kérdései a gyermekjóléti intézményekben. Konfliktuskezelési technikák
18. A csoportokkal végzett szociális munka módszertani kérdései a gyermekjóléti intézményekben
19. A gyermekjóléti szolgáltatás önkéntes együttműködésen illetve kötelezésen alapuló tevékenység körébe tartozó elvi, jogi és módszertani kérdések
20. A jelzőrendszer szervezése és működtetése a gyermekvédelmi rendszerben

Gyermekvédelmi szakellátás

I. Általános követelmény:

A vizsgázó ismerje a gyermekvédelmi szakellátás hatókörébe kerülő családok és gyermekek társadalmi és mentális jellemzőit, a veszélyeztetettséget előidéző körülményeket, az ellátásba vett gyermekek fejlődésének sajátosságait, a gyermekvédelmi szakellátás formáit, feladatait, és az ezekkel szemben támasztott szakmai követelményeket.

Képesnek kell lennie a szakellátásba bekerülő gyermek jogainak és érdekeinek a védelmére, valamint szocializációjának elősegítésére.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a családok helyzete a mai magyar társadalomban, különös tekintettel a célcsoportokba tartozó családok sajátosságaira
- a gyermekvédelmi szakellátást igénybe vevők csoportjai, a szakellátásba kerülő gyermekek családi hátterének demográfiai jellemzői, ezek alakulása az utóbbi évtizedekben
- a szakellátásba kerülő gyermekek társadalmi és egyéni eredetű problémáinak okozati összefüggései
- az utógondozói ellátásban részesülők főbb szocio-demográfiai jellemzői, problémái

2.) Speciális ismeretek

- a társadalmi normák, illetve deviáns magatartások szerepe a gyermekek ellátásával, nevelésével, szocializálásával kapcsolatban
- a veszélyeztetettség észlelésének és meghatározásának alapvető társadalmi kérdései, a veszélyeztetettség jellegzetes csoportjai, azok tünetei és okai
- a (re)szocializáció és a másodlagos szocializáció különbségei, feltételei és folyamata
- a teljes körű környezetváltozás fokozott alkalmazkodási terhének következményei
- a gyermekvédelmi szakellátás értékhatára (az *individuális értékek*, például: az egyén integritása és méltósága, önmeghatározási joga, önmegvalósítása, lehetőségeinek teljes kibontakoztatása, személyiségének gyarapodása és a *szociális alapértékek*, például: szabadság, egyenlőség, szolidaritás, demokrácia)
- a szakellátásban elhelyezett gyermekek pszichoszociális fejlődésének jellemzői, az eltérő fejlődésmentet okozó hatások
- a különböző életkorok pszichológiai jellemzői, a pszichés tünetképződések felismerésének és kezelésének lehetőségei, az alapvető gyermekpszichiátriai és pszichopatológiai tudnivalók
- a szakellátásra szoruló csecsemő és kisgyermek speciális szükségletei
- a gyógypedagógiai megsegítést igénylő problémák felismerésének lehetőségei, a fogyatékosok hatása az életmódra és a lelkiállapotra
- a krónikus betegségek hatása az életmódra és a lelkiállapotra
- a szenvedélybetegségek okai, fajtái, gyanújelei
- a veszélyeztetettség értelmezése és a gyermekvédelem főbb modelljei hazánkban és egyes európai országokban

3.) Az ellátórendszer és azt szabályozó jogi rendelkezések

- a gyermekek védelmének rendszere, az önkormányzatok és az állam feladatai
- a gyermekvédelmi rendszer szintjei, a rendszerszintek közötti kapcsolatok
- a gyermekvédelem rendszeréhez kapcsolódó feladatellátók, társterületek sajátosságai, az együttműködés feladatai és munkaformái
- a gyermekvédelmi szakellátás formái (otthont nyújtó ellátás, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás, utógondozói ellátás), feladatai
- az otthont nyújtó ellátás tartalma, formái (nevelőszülői hálózat, gyermekotthon) és azok jellemzői
- az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermekek számára – a gyermekvédelmi ellátórendszeren kívül - járó ellátások (családi pótlék, árvajáradék, közgyógyellátás)
- az otthont nyújtó ellátásban részesülő gyermekek és szüleik jogai és kötelezettségei
- a szülői felügyeleti jog és a gyámság kérdései
- a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás szerepe a gyermek gondozási helyének kijelölésében, az örökbefogadás előkészítésében továbbá a nevelőszülői hálózat működtetésében
- az utógondozás, illetve az utógondozói ellátás célja, tartalma
- a hatósági intézkedések szerepe a gyermekvédelem rendszerében
- a gyermek sorsának rendezése örökbefogadással
- a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények működése engedélyezésének, és szakmai ellenőrzésének rendje
- a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményben meghatározott gyermeki jogok és azok érvényesülése Magyarországon
- a javítóintézetek, illetve a fiatalok pártfogó felügyeletét ellátó hivatásos pártfogók feladatai

4.) Alkalmazott módszerek, technikák

- a gyermekvédelmi szakellátás alapértékeinek érvényesülését szolgáló biztosítékok, módszerek, technikák
- az egyén jellemzőire építő szükségletorientált egyéni elhelyezési, gondozási-nevelési terv kidolgozásának folyamata, módszerei, a tervek funkciói, alkalmazásuk
- a „Gyermekeink védelmében” című egységes nyilvántartási rendszer felépítése és alkalmazása
- a szakmai program elkészítésének folyamata
- a szakellátásba kerülő gyermekkel kapcsolatos szakértői tevékenység módszerei
- elhelyezési értekezlet, facilitálás
- az egészséges életmód és életvitel gyakorlati szervezésének főbb összetevői, gyakorlati módszerei és követelményei
- a gyakrabban előforduló testi betegségek és tüneteik, az elsősegélynyújtás és az ápolástan alapelemei
- a terhesség korai jelei, felvilágosító tevékenység, fogamzásgátlás, terhesség serdülőkorban, a várandós anya egészséges életmódjának feltételei
- a nagykorúvá váltak gondozásának módszerei
- a személyiség mint munkaeszköz, megóvásának és fejlesztésének módszerei

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A gyermekvédelmi szakellátást igénybe vevő gyermekek és családjaik társadalmi, demográfiai jellemzőinek alakulása
2. A veszélyeztetettség értelmezése a gyermekvédelmi szakellátások nézőpontjából
3. A gyermekek védelmének rendszere, a feladat ellátására kötelezettek, a rendszer finanszírozásának szabályai
4. Az otthont nyújtó ellátás tartalma (teljes körű ellátás, családgondozás, utógondozás), formái
5. A nevelőszülői hálózat szervezése, működtetése, a nevelőszülő feladatai
6. A gyermekotthonok feladatai, típusai
7. A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás helye és szerepe a gyermekvédelem rendszerében
8. A gyermekvédelmi szakellátást megalapozó hatósági intézkedések: ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti nevelésbe vétel, tartós nevelésbe vétel
9. Az örökbefogadás célja, feltételei, formái továbbá az örökbefogadhatóvá nyilvánítás szabályai
10. A gyermeki jogok biztosításának problémái és lehetőségei a gyermekvédelmi szakellátásban
11. A gyermekvédelmi gondoskodás alatt állók gyámságának főbb szabályai
12. A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek pszichoszociális jellemzői
13. A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő csecsemő és kisgyermek speciális szükségletei és ellátása
14. A gyógypedagógiai problémák felismerése és a fogyatékos gyermekek ellátásának lehetőségei a szakellátásban
15. A leggyakoribb gyermekkori pszichoszomatikus betegségek. A hazai gyermek- és ifjúságpszichiátriai ellátást nyújtó intézmények típusai/fajtái. Mentálhigiénés módszerek alkalmazása gyermekotthonban
16. Az egészséges életmód, életvitel biztosításának módszerei, a gyakrabban előforduló testi betegségek és tüneteik
17. A csoportmunka alkalmazása a gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben; a csoportok típusai, a csoporttagság motivációi, csoporthatékony és csoportdinamikai hatások
18. Törvényben szabályozott és előírt írásbeli és szóbeli feladatok a gyermekvédelmi szakellátás minőségének és jogszerűségének biztosítására (pl. a nyilvántartási rendszer szerkezete és funkciói, az esetmegbeszélés)
19. A szakmai szabályok és a szakmai program közötti különbség. A szakmai program elemei, összeállításának, elkészítésének és továbbfejlesztésének módszerei
20. Az utógondozottak társadalmi státuszának közös jellemzői és főbb problémái. Az utógondozói ellátás és az otthonteremtési támogatás szerepe a fiatal felnőtt önálló életkezdésének segítésében

Idősek szociális ellátása

I. Általános követelmény:

A jelölt ismerje az idős kor sajátosságait, az idősek társadalmi helyzetét, az idősek ellátására szerveződött rendszert, az ellátórendszer szakmai feladatait és azok minőségi követelményeinek feltételeit, az ellátások formáit, a szociális munka specialitásait és nemzetközi követelményeit. Legyen képes az idősek érdekében dolgozó társterületek szakembereivel való együttműködésre.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- az időskorúak sajátosságai, demográfiai jellemzői, a demográfiai folyamatok főbb trendjei
- a demográfusok által használt “kettős öregedés” meghatározása, a WHO korbeosztása, az öregedési index értékei
- az idős emberek helye, szerepe a társadalomban, a társadalmi helyzet változásai
- az idősek életkörülményeit, életmódját és életminőségét meghatározó tényezők

2.) Speciális ismertek

- az öregedés biológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai sajátosságai
- az idős korra jellemző betegségek, azok következményei, az idős ember életvitelére gyakorolt hatások
- a multimorbiditás jellemző összetevői, a betegségek idejekorán való felismerése, a védő és elhárító mechanizmusok működése
- a demencia különböző fajtái

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a nyugdíjrendszer és a szociális ellátások közötti összefüggések, a különböző rendszerek elvei és céljai, kapcsolódási pontjai
- a szociális ellátás rendszere, az ellátás tartalmának meghatározása, típusai
- az ellátórendszer jogszabályi háttere, működésének alapelvei, szakmai feladatai, szabályai, a működést biztosító feltételek
- az idősek számára pénzben és természetben nyújtott ellátások formái, az egyes típusokban ellátottak száma
- az időskorúak körében nyújtható szociális alapellátás és szakellátás formái, típusai, szakmai követelményei, az ellátásban részesülők jellemzői
- az időskorúak körében nyújtható szakosított ellátás formái, típusai, szakmai követelményei, az ellátásban részesülők jellemzői
- az idősek számára nyújtott ellátások igénybevételének módja, az igénybevétellel kapcsolatos eljárások
- a célcsoport ellátását biztosító intézmények fenntartóinak feladata és jogköre
- az egészségügyi ellátáson belül működő rendszerek: az egészségügyi alapellátás, az otthoni szakápolási tevékenység lehetőségei
- a járóbeteg-szakellátás feladatai, a fekvőbeteg-szakellátás típusai az idős betegek ellátásában, az egyéb egészségügyi ellátások, pl. haldokló betegek gondozása (hospice ellátás), rehabilitáció
- az egészségügyi és a szociális szolgáltatások hozzáférhetősége, és igénybevétele feltételei, együttműködése

- a különböző társadalmi, pénzbeli és természetbeni juttatások szintjei és differenciáltsága, az idősök életkörülményeire gyakorolt hatásuk
- új innovatív modellek, a különböző rendszerek által fenntartott újszerű megoldások: (jelzőrendszeres házi gondozás tartalma, az otthoni szakápolás és a házi segítségnyújtás közötti együttműködés modellkísérletének tapasztalatai, a „home care” szolgáltatás célkitűzései, a „kapu program” működése, az önkéntes segítők szerepe)
- az időskorúak szociális intézményei működési engedélyeztetésének előírásai, az ellátottak érdekvédelmére vonatkozó szabályok
- az egészségügyről szóló törvény és rendeleteinek előírásai alapján az otthoni szakápolás keretében ellátható feladatok, azok tárgyi, személyi, működési feltételei
- geriátriai betegek ellátásának feltételei, helye az egészségügyi ellátás keretein belül
- az idősellátás nemzetközi gyakorlata és főbb nemzetközi tendenciái
- az Idősök Nemzetközi Éve céljai és feladatai, a Budapesti Nyilatkozat
- az Egészségügyi Világszervezet munkacsoportja által megfogalmazott hét üzenet, az időskorúak életminőségének javítására tett közös törekvések

4.) **Alkalmazott módszerek, technikák**

- a team munka lehetőségei és módszerei az idősellátásban
- az idősök körében elvégezhető állapot- és szükségletfelmérések módszerei, összefüggései
- az idős emberek szükségleteit, állapotát, emberi méltóságát figyelembe vevő értékprioritások kijelölése, alkalmazása
- az idős korban előforduló krízishelyzetek felismerése, adekvát megoldási lehetőségek
- az idősök egyéni esetkezelésével kapcsolatos gyakorlati megoldások, az egyéni szükségletek, igények figyelembevételével a gondozási-ápolási tervek tartalma, elkészítése
- speciálisan, az idősgondozásban csoport és közösségi munkával elérhető módszerek
- szakmai módszerek, amelyekkel az idős embert aktív részesévé tehetjük a probléma megoldási folyamatnak
- terápiák lehetőségei idős korban (szabadidő-szervezés, munkaterápia, kultúrtevékenységek)
- a pszichoedukáció fogalma és gyakorlati kérdései, a balesetek megelőzésének módszerei
- a gondozás, ápolás közvetlen módjai, eszközei és módszerei
- a szociális kapcsolatok fenntartásának lehetőségei, a foglalkoztatás, és az önálló képességek megtartásának módjai
- a családgondozás szerepe az idősök ellátásában

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. Időseket érintő demográfiai változások
2. Az időskorúak életmódjában, életkörülményeiben az utóbbi években bekövetkezett változások, a generációk közötti kapcsolatok és az idősek társadalmi megítélése
3. Az öregedés biológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai jellemzői, valamint az időskori speciális terápiák lehetőségei. Az idős kor speciális problémái és szükségletei
4. A szociális munka módszerei az idősellátásban, a szociális munka feladatai és nehézségei
5. Az idősellátás folyamatában alkalmazott speciális készségek, munkaformák, a szociális munka alkalmazásának lehetőségei. A szakember iránti elvárások
6. Az egészségügyi ellátás rendszere, az időskorúak ápolása. Az otthoni szakápolás, az egészségügyi alapellátás feladatai, kapcsolatrendszere a szociális ellátásokkal
7. Az ápolási díj folyósításának feltétele. A közgyógyellátás célja, a megállapítás feltételei
8. Lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély, közgyógyellátás, ápolási díj, temetési segély
9. A személyes gondoskodást nyújtó ellátások típusai az idősek gondozásában, azok főbb jellemzői és kapcsolódási pontjai
10. Az alapellátás célja, feladata, az ellátás típusai és gyakorlati megoldásai. A gondozási központ feladatai, jelentősége az idősek ellátásában, szakmai előírásai
11. A házi segítségnyújtás és az étkeztetés szakmai követelményei, személyi feltételei
12. A családsegítés fogalma, rendszere, szerepe a többgenerációs családok és az idős emberek segítésében. Krízis és krízisintervenció
13. Az idősek nappali és átmeneti ellátásának intézményrendszere, a működés elvei, szakmai követelményei, integrált intézmények
14. Az idősek otthonának feladatai, szolgáltatásai, kapcsolatrendszere
15. Az ellátások igénybevételi rendje, feltételei, az előgondozás szerepe
16. Tájékoztatási kötelezettség és az ellátottak jog-, érdekvédelme, adatvédelem az idősek gondozásában
17. Az idősek ellátását biztosító szolgáltatások működési engedélyeztetése
18. Az időseket ellátó intézmények finanszírozási rendje, a bevételek és kiadások összetevői. A különböző ellátásokért fizetett térítési díj rendszere, a megállapítás rendje és szabályai
19. Újszerű megoldások, innovációk és modellkísérletek az időseket segítő szolgáltatásokban. Team munka és szakmaközi együttműködés
20. Az idősellátás nemzetközi trendjei, az Idősek Nemzetközi Éve céljai, az Egészségügyi Világszervezet hét üzenete

Pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális ellátása

I. Általános követelmény:

A szakvizsga célja, hogy a jelölt adjon számot arról, hogy rendelkezik a szakterületre vonatkozó korszerű szemlélettel, elméleti tudással, módszertani ismeretekkel, gyakorlati készségekkel, jártasságokkal, és a társterületek (egészségügy, oktatás) kapcsolódási pontjaival. Ismerje a pszichiátriai és a szenvedélybetegségek főbb jellemzőit, sajátosságait, mindkét klienscsoport általános és speciális szükségleteit, valamint az eredményes kezelés, gondozás legmegfelelőbb módozatait, az állapot javítása és szinten tartása érdekében legmegfelelőbb terápiás eljárásokat, a vonatkozó ellátórendszer felépítését és működését, a nemzetközi gyakorlatot.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a pszichiátriai betegek demográfiai jellemzői és változásai
- a pszichiátriai betegek társadalmi, szociális helyzete
- a szenvedélybetegek demográfiai jellemzői és változásai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek családi viszonyai

2.) Speciális ismeretek

- a pszichiátriai betegségekhez vezető biológiai, pszichológiai és társadalmi kockázati faktorok
- a pszichiátriai betegségek kialakulása, főbb pszichiátriai kórképek tünetei, megjelenési formái, életfázisokkal való összefüggése
- a pszichiátriai betegek magatartás és viselkedésbeli jellemzői, változásai, zavarai
- a szenvedélybetegségek kialakulásának és fennmaradásának biológiai, pszichológiai és társadalmi kockázati faktorai és értelmezési modelljei
- a szenvedélybeteggé válás folyamata, főbb típusai, megjelenési formái, személyiség-lélektani jellegzetességei
- a drogok típusai, hatásmechanizmusai, háttérbetegségek, elvonási tünetek
- az alkoholfüggőség betegség koncepciója, fokozatai, testi és pszichiátriai következményei, elvonási tünetek
- a pszichiátriai és szenvedélybetegségekhez történő társadalmi viszonyulás szociálpszichológiai jellegzetességei

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátórendszerének fejlődése, főbb csoportjai, kapcsolati rendszerei
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek egészségügyi ellátásának szinterei és azok főbb feladatai (házi orvosi szolgálat, járóbeteg ellátó gondozóintézet, krízisambulancia, szakambulancia, fekvőbeteg ellátó intézet: kórház, nappali kórház, éjszakai szanatórium, stb.), az igénybevétel módjai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális ellátásának szinterei és azok főbb feladatai (területi gondozás, ellátás, nappali ellátás, bentlakásos ellátás: ápológondozó otthon, rehabilitációs intézmény, lakóotthon), az igénybevétel módjai
- a pszichiátriai és szenvedélybetegségek prevenciójára szerveződött egyéb ellátórendszer szinterei és azok főbb feladatai (telefonszolgálat, szakkonzultációs központ, RÉV hálózat, TÁMASZ ambulancia, A.A., A.E. klubok, védett szállás, egyéb öngondozó és civil szervezetek, védett munkahelyek), az igénybevétel módjai

- a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására szerveződött rendszerek szakmai együttműködési lehetőségei, és az együttműködés feladatai
- a jogképességre, cselekvőképességre, korlátozott cselekvőképességre, cselekvőképtelenségre, gondnokság alá helyezésre vonatkozó jogi rendelkezések
- betegjogokra, adatkezelésre, titoktartásra, kapcsolattartásra, tájékoztatásra, stb. vonatkozó jogi rendelkezések
- az egészségügyi törvény pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására vonatkozó fejezetei (a sürgősségi ellátás, kötelezés, korlátozó intézkedés)
- a szociális törvény és a kapcsolódó jogszabályok pszichiátriai és szenvedélybetegekre vonatkozó speciális szabályai
- az ittasság és a kóros elmeállapot jogi megítélése
- a kábítószer fogyasztásával és terjesztésével kapcsolatos büntetőjogi következmények, a kábítószerfüggőkre vonatkozó eltérő büntetőjogi szabályok
- a Pszichiátriai Szakmai Kollégium állásfoglalása, elvei, módszertani ajánlások
- a pszichiátriai betegek szociális ellátásának nemzetközi gyakorlata
- a szenvedélybetegek szociális ellátásának nemzetközi gyakorlata

4.) **Alkalmazott módszerek, technikák**

- a szociális munka lényege, célja, értékorientációja, módszerei és ezek alkalmazási lehetőségei a pszichiátriai és/vagy a szenvedélybetegek szociális ellátásában
- az egészségi és mentális állapotnak megfelelő gondozási, ápolási, fejlesztési és rehabilitációs feladatok, módszerek (előgondozás, egyéni gondozási terv, egyéni rehabilitációs program és egyéni fejlesztési terv)
- a kialakuló, új típusú terápiás közösségi modellek, mint ellátási forma, valamint a terápiás közösség, mint korszerű ellátási módszer
- a komplex terápián belül a szocioterápia indokoltsága, annak fő jellemzői, alkalmazási lehetőségei (munka-, foglalkoztatás-, kreatív-, művészet-, zene és képzőművészet-, biblio-, mozgás és játék-, sportterápia, szociális készségek tréningje)
- a pszichiátriai és/vagy szenvedélybetegeknél kialakulható krízis, vagy veszélyhelyzetek, a közvetlen veszélyeztető állapot megelőzése érdekében tett szükséges intézkedések
- a szenvedélybetegek szociális ellátásán belüli speciális módszerek (állapotfelmérés módja, dependencia fokát mérő módszerek, a felépülési modell, a motivációs interjú, a drog visszautasítási készségei)
- csoportdinamikai eljárások alkalmazása

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A pszichiátriai betegek demográfiai jellemzői, társadalmi és szociális helyzete
2. A szenvedélybetegek demográfiai jellemzői, társadalmi és szociális helyzete
3. A szenvedélybetegségek kialakulásához vezető és fennmaradásukat elősegítő kockázati faktorok, a szenvedélybeteggé válás folyamata
4. A pszichiátriai betegségek kialakulása és a főbb pszichiátriai kórképek tünetei, megjelenési formái
5. A drogfüggőség, a drogok típusai, hatásmechanizmusai és az elvonás
6. Az alkoholbetegség fokozatai, típusai és következményei
7. A személyiség fogalma, jellemzői, változásai, zavarai a pszichiátriai és szenvedélybeteggé válás folyamatában
8. A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátórendszerének színterei, kapcsolata és együttműködési rendszere
9. A pszichiátriai és szenvedélybetegek egészségügyi ellátásai, a gyógykezelésbe vétel szabályai, a sürgős szükség esetére és a kötelező kezelésre vonatkozó szabályok
10. A pszichiátriai és szenvedélybetegek által igénybe vehető alapellátások, ezek kapcsolódása az elő- és utógondozáshoz
11. A pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátási formái és szakmai követelményei
12. A pszichiátriai és szenvedélybetegekre vonatkozó speciális szabályok a bentlakásos intézményi ellátásban
13. A szenvedélybetegségek prevenciójának módjai és intézményes háttere
14. A veszélyeztető és közvetlen veszélyeztető állapot fogalma, fennállása esetén a lehetséges eljárás módjai, feladatai
15. A család és a közösség szerepe a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegségek kialakulásában és azok kezelésében; a pszichiátriai és szenvedélybetegek társadalmi megítélése
16. A szociális munka célja és módszerei a pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátásában
17. A gondozási terv típusai, az egyéni gondozási tervvel kapcsolatos szakmai szempontok
18. A szocioterápia jellemzői, szükségessége és alkalmazásának lehetőségei, a munkavégzési célú foglalkoztatás formái
19. A szenvedélybetegek ellátása során alkalmazott speciális módszerek
20. A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátásának nemzetközi tendenciái

Fogyatékosok szociális ellátása, rehabilitációja

I. Általános követelmény:

A jelölt adjon számot arról, hogy a kor követelményeinek, tudományos eredményeinek megfelelő fogyatékosügyi, társadalmpolitikai, szociálpolitikai, jogi elméleti és gyakorlati ismeretekkel, valamint a fogyatékosok magas színvonalú ellátásához szükséges gyakorlati ismeretekkel, készségekkel rendelkezik. Felkészült a társterületeken dolgozó szakemberekkel való alkotó együttműködésre.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a fogyatékos személyek demográfiai mutatói, társadalmi folyamatok jellemzői
- egyes fogyatékosági csoportok az össznépességben, életkori megoszlásuk alakulása
- fogyatékos személyek a családban, a nevelő-oktató intézményekben, a munka világában
- a fogyatékos emberek gazdasági aktivitása, munkavállalási, lakás és háztartási viszonyai
- a fogyatékossgal kapcsolatos szociálpolitikai alapfogalmak: hátrányos helyzetek és ezek megelőzése, habilitáció, rehabilitáció, esélyegyenlőség

2.) Speciális ismeretek

- a fogyatékos személyek egyes csoportjainak meghatározása, a fogyatékossg fogalmának jelentésváltozatai
- a fogyatékossg mint a szociális gondoskodás tárgya, a fogyatékossg mint társadalmi együttélési probléma, új nemzetközi meghatározás és a hazai gyakorlat
- a fogyatékos személyek egyes csoportjainak jellemzői (veleszületett, illetve szerzett)
- a fogyatékossgal élő emberek életmódja, az életminőség fogalma, dimenziói (interakcióban, anyagi struktúrákban, szociális hálózatban, elfogadottságban, megelégedettségben)
- a fogyatékossg iránti attitűd, előítéletek, stigmatizáció
- a habilitáció, a rehabilitáció értelmezése, a rehabilitációval kapcsolatos célok, rehabilitációs szolgáltatások
- a fogyatékos személyek humánus ellátását biztosító alapelvek alkalmazása (normalizáció, integráció, autonómia)

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a társadalmi érdekvédelem gyakorlati megvalósulási formái, tevékenysége (országos jelentőségű közalapítványok, egyesületek)
- a civil szféra szerepe: az alapítványok, az egyesületek és az egyházak jelenléte a fogyatékossgal élők ellátásában
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény
- a fogyatékosok megjelenése az iskoláztatásban, az oktatás rendszere a közoktatási törvényben előírtak figyelembevételével
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény rendelkezései a fogyatékosok ellátásában
- a fogyatékos személyek otthonaira és rehabilitációs intézményeire, azok működésére, szabályaira vonatkozó rendelkezések

- a szociális ellátórendszer körébe tartozó alapellátást és speciális alapellátást nyújtó intézmények szakmai feladatai
- az egészségbiztosítási és társadalombiztosítási ellátások szabályozása, igénybevételek módja a fogyatékosok vonatkozásában
- az egészségügy megoldási formái a fogyatékos ellátásban
- az új típusú szociálpolitika elemei, tárcaközi feladatok

4.) Alkalmazott módszerek, technikák

- a fogyatékos személyek el- és befogadása, pozitív társadalmi értékük előtérbe helyezése, a közösségi szociális munka lehetőségei
- a szociális munkaformák, modellek alkalmazásának lehetőségei a fogyatékos ellátás területén
- a fogyatékos személyekkel való együttélés segítése a szociális munka eszközeivel
- a pozitív bemutatás követelményei és gyakorlata, a közvélemény befolyásolása, együttműködés a médiával
- mentálhigiénés követelmények a fogyatékosokkal élők szociális ellátásában
- az állapotfelmérés során alkalmazott módszerek
- az egyéni fejlesztési tervek elkészítésének tartalmi elemei és módszerei
- az egyéni fejlesztési tervekben kitűzött célok megvalósításának módszerei, az elért eredmények értékelése, elemzése

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A fogyatékos személyek szociológiai és demográfiai jellemzői
2. A fogyatékoság értelmezése, alapfogalmak, a definíciók változatai
3. A hallássérülés és hallásfogyatékoság jellemzői
4. A látássérülés, látáskárosodás jellemzői
5. A mozgáskárosodás jellemzői
6. Az értelmi fogyatékoságok jellemzői
7. A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény
8. A fogyatékos személyek által igényelhető pénzügyi és természetbeni juttatások
9. A fogyatékos személyek részére biztosított, a személyes gondoskodás keretébe tartozó alapellátási formák és az ezekkel szemben támasztott szakmai követelmények
10. A fogyatékos személyek részére biztosított, a személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátási formák és az ezekkel szemben támasztott szakmai követelmények
11. A fogyatékos személyekre vonatkozó jogszabályok alkalmazása az oktatás és a képzés területén
12. A normalizáció, az autonómia, a participáció és integráció fogalmai a fogyatékos személyek szociális ellátásában
13. A fogyatékos személyek rehabilitációja, szakképzésük, foglalkoztatásuk formái és lehetőségei
14. A mentálhigiéné és a szociális munka módszerei és lehetőségei
15. A fogyatékos személyeket ellátó ápoló-gondozó otthonokkal szembeni speciális szakmai elvárások, különös tekintettel a lakóotthonokra
16. A fogyatékos személyeket ellátó rehabilitációs intézményekre vonatkozó külön szabályok
17. A fogyatékos személyek nappali ellátása
18. Gyámság, gondnokság szerepe a fogyatékos személyek ellátásában
19. Állapotfelmérés nyilvántartó rendszer, szakmai dokumentációs kötelezettségek
20. Az érdekképviseleti és civil szervezetek működésének jelentősége a fogyatékos ellátásban

Hajléktalan ellátás

I. Általános követelmény:

A szakvizsga célja, hogy a vizsgázó tudja értelmezni a hajléktalanságot mint komplex deprivációs élethelyzetet és a társadalmi kirekesztődés egyik megjelenési formáját. Ismerje a hajléktalanság kiváltó okait, összetevőit, valamint a hajléktalansághoz kapcsolódó hátrányokat. Ismerje a hajléktalanságra és a hajléktalan emberekre vonatkozó felmérések, kutatások eredményeit, a fontosabb tendenciákat és összefüggéseket. Ismerje a hajléktalanság kezelésére kialakult ellátórendszert, annak történetét és jogi szabályozását, valamint a gyakorlatban tudja alkalmazni a hajléktalansággal szembeni előítéletek csökkentésének lehetséges módjait és a hajléktalan személyekkel végzett szociális munka sajátosságait.

II. Témacsoporton belüli részletes követelmény:

1.) Demográfiai és társadalmi jellemzők

- a hajléktalan emberek demográfiai jellemzői
- a társadalmi dezintegráció megnyilvánulása a hajléktalanságban
- értékek, érdekek, ideológiák szerepe a hajléktalanság értelmezésében
- a hajléktalanság kialakulásának, változásának okai és története

2.) Speciális ismeretek

- a szegénység és a hajléktalanság összefüggései
- a társadalmi mobilitás és migráció hajléktalansággal való összefüggései
- a hajléktalanság lakáspolitikai, foglalkoztatáspolitikai összefüggései
- a hajléktalanság kapcsolathálózati megközelítése
- a hajléktalansággal együtt járó pszichés sajátosságok
- a hajléktalanság és devianciák
- a hajléktalanokkal szembeni előítélet kialakulása, fennmaradása és befolyásolhatósága
- a hajléktalanság és az egészségi állapot összefüggései

3.) Az ellátórendszer és az azt szabályozó jogi rendelkezések

- a hajléktalan emberek számára szerveződő ellátórendszer kialakulásának és jogi szabályozásának magyarországi története
- a hajléktalan ellátórendszer helye és szerepe a magyar szociális ellátások rendszerében
- az ellátórendszer legfontosabb mutatói, tendenciái
- az önkormányzatok ellátási kötelezettsége hajléktalan egyének és családok esetében
- a nem állami szervezetek szerepe a hajléktalan ellátásban
- a hajléktalan emberek ellátására szerveződött szolgáltató-rendszer különféle elemei
- a hajléktalan emberek számára nyújtott pénzbeli ellátások speciális szabályozása
- hajléktalan emberek alapellátásának feladatai, azok jogi szabályozásának alakulása
- a hajléktalan emberek nappali ellátásnak kialakulása, jogi szabályozása, működési feltételei és szakmai feladata
- a hajléktalanok átmeneti szálláshelyeinek formái, szakmai feladatuk, jogi szabályozásuk, működési feltételeik,

- a hajléktalanok tartós bentlakásos intézményeinek formái, szakmai feladatuk, jogi szabályozásuk és működési feltételeik
- a hajléktalanná vált családok segítségének jogszabályban rögzített lehetőségei
- a hajléktalan ellátórendszer szükséges kapcsolódásai más rendszerekhez és területekhez
- a hajléktalanok egészségügyi ellátásának megszervezése és speciális formái
- hajléktalan ellátó intézmény létrehozásával, valamint működési engedélyeztetésével kapcsolatos előírások
- a hajléktalan ellátásokban alkalmazandó nyilvántartások, dokumentáció
- a hajléktalan személy számára nyújtott ellátásokra igénybe vehető normatív állami hozzájárulás igénylése, elszámolása állami és nem állami intézmények esetében

4.) Alkalmazott módszerek, technikák

- a hajléktalan embereket érintő állami, társadalombiztosítási és egészségbiztosítási ellátások igénybevételeivel kapcsolatos eljárások, a jogosultságok érvényesítése
- a szociális munka körébe tartozó feladatok az egyes hajléktalan ellátásokban
- az utcai szociális munka feladata és dokumentálása
- alkoholbeteg hajléktalan emberek rehabilitációjának fő jellemzői
- a hajléktalan emberek munkaerőpiaci integrációja, foglalkoztathatósága
- a hajléktalanokkal szembeni előítéletek oldása, a közvélemény befolyásolása

III. Szóbeli vizsgakérdések:

1. A hajléktalanság fogalma, a hajléktalanság szociológiai és pszichológiai megközelítései
2. A hajléktalansághoz vezető utak, a hajléktalanság kialakulásának jellemző okai
3. A szociális izoláció, társas kapcsolatok hiánya, a hajléktalanság kapcsolathálózati megközelítése
4. A hajléktalan emberek életmódbeli sajátosságai és fontosabb demográfiai jellemzői
5. A hajléktalanság megjelenési formái, összetevői, a hajléktalanságot enyhítő szegényügyi intézmények és azok főbb jellemzői az 50-es éveket megelőzően Magyarországon
6. A hajléktalanság ismételt megjelenésének társadalmi háttere, a hajléktalanná válás jellemzői 1990-től napjainkig
7. A hajléktalanság jogi szabályozásának főbb állomásai a rendszerváltozástól napjainkig
8. A hajléktalanság törvényi definícióinak értelmezése, az ellátási kötelezettségek meghatározása, és a hajléktalanok ellátásának formái az 1993. évi III. törvényben
9. A szociális törvényben meghatározott hajléktalan-ellátórendszer fejlődésének tendenciái és mutatói
10. A hajléktalan átmeneti szálláshelyek (éjjeli menedékhely és átmeneti szálló) szakmai feladatai és jogszabályban rögzített működési feltételei, dokumentációs kötelezettségei
11. A népkonyha, a nappali melegedő és az utcai szociális munka szakmai feladatai és jogszabályban rögzített működési feltételei, dokumentációs kötelezettségei. A működési engedélyezésükre vonatkozó előírások
12. A hajléktalan emberek tartós bentlakásos intézményeinek szakmai feladatai és jogszabályban rögzített működési feltételei, dokumentációs kötelezettségei
13. A hajléktalan emberek pénzbeli és személyes gondoskodást nyújtó ellátásainak finanszírozása. A finanszírozás szereplői, az igénylés és elszámolás szabályai, dokumentációja
14. A települési (fővárosi kerületi), valamint a megyei (fővárosi) önkormányzatok jogszabályokban rögzített feladatai a hajléktalan emberek ellátásában
15. Intézményi jogviszony létesítésének és megszüntetésének szabályai a hajléktalan emberek személyes gondoskodást nyújtó ellátásaiban. Jogorvoslatra vonatkozó szabályok, érdeképviselet
16. Gondozási tervek készítésére vonatkozó előírások és szempontok a hajléktalan emberek átmeneti és tartós bentlakásos intézményeiben
17. A hajléktalan emberek körében előforduló deviáns viselkedésformák, kiemelve az alkohol és drogfüggőség előfordulását, mentális zavarokat
18. A hajléktalanok egészségi állapotára vonatkozó vizsgálatok főbb tapasztalatai. A hajléktalan emberek speciális egészségügyi ellátásának kialakult formái
19. A hajléktalanság megelőzésének lehetőségei
20. A hajléktalan emberek rehabilitációjának és reintegrációjának eszközei